

Nr 193.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statliga åtgärder för tryggande av vedproduktionen m. m.; given Stockholms slott den 28 mars 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 mars 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans-, jordbruks- och folkhushållningsdepartementen anför föredraganden, statsrådet Domö:

I årets statsverksproposition (elfte huvudtiteln, punkterna 27 och 28, samt kapitalbudgeten, bil. 7, punkt 3) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1941/42 beräkna dels till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor, dels till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning ett förslagsanslag av 150 000 kronor, dels ock till Reglering av vedproduktionen ett reservationsanslag av 57 000 000 kronor. Jag torde nu få ånyo anmäla dessa frågor.

I syfte att öka vedproduktionen och därigenom fylla det behov av bränsle, som på grund av minskade importmöjligheter icke längre kan tillgodoses

från utlandet, ha sedan hösten 1939 vidtagits särskilda åtgärder. Sålunda har Kungl. Maj:t efter vederbörlig riksdagsprövning utfärdat bestämmelser rörande lån för förskottering av avverkningskostnad för ved samt om meddelande av garanti åt skogsägare, att ved, som av honom produceras och ej finner köpare, skall av staten inlösas till fastställt pris. Vidare har i lag den 12 april 1940 (nr 199) om skyldighet att avverka ved till avsalu fastställts skyldighet för skogsägare att efter åläggande av vederbörande statliga myndighet avverka ved till avsalu och slutligen ha medel anvisats för genomförande av de antydda åtgärderna för säkerställande av vedförsörjningen. Som en bakgrund för bedömandet av de vidtagna åtgärderna i vedanskaffningssyfte synes till en början böra anföras några uppgifter rörande det ökade behovet av vedbränsle, varefter en närmare redogörelse för de genomförda stödåtgärderna torde få lämnas.

Landets behov av fasta bränslen.

Den totala förbrukningen av fasta bränslen i Sverige under året närmast före stormaktskriget utbrott har beräknats motsvara, därest övriga bränslen omräknas till likvärdig mängd stenkol, nära 13 miljoner ton stenkol. Av den nämnda myckenheten utgöra de importerade bränslena nära 70 procent. Den inhemska bränsleproduktionen utgöres normalt av omkring 0,4 miljoner ton stenkol och 17,5 miljoner kubikmeter kastved, vartill kommer en obetydlig mängd brännrotv. Av den avverkade vedkvantiteten beräknas 10 miljoner kubikmeter åtgå för de fastigheter, som själva framställa ved. Den vedkvantitet, som normalt tillföres förbrukare i öppna marknaden, kan sålunda angivas till omkring 7,5 miljoner kubikmeter, varav 6 miljoner kubikmeter beräknas komma till användning såsom hushållsbränsle och 1,5 miljoner kubikmeter torde förbrukas såsom kastved för industriens behov.

För innevarande bränslesäsong ha strävandena gått ut på att i stor omfattning möjliggöra en övergång från eldning med importerat bränsle till vedeldning (se härom prop. nr 56 till 1939 års urtima riksdag och nr 171 till 1940 års lagtima riksdag). Ansträngningarna ha inriktats på att åstadkomma en vedreserv, som jämte en begränsad import av kol och koks skulle erfordras för trygghet av bränsleförsörjningen och som skulle motsvara en avsevärd del av årsförbrukningen av importkoks såsom hushållsbränsle (omkring 2,1 miljoner ton koks, i värmevärde motsvarande omkring 14 miljoner kubikmeter ved). Den önskvärda vedreservens storlek har angivits till 8,5 miljoner kubikmeter och hela den kvantitet, som skulle vara att tillgå i öppna marknaden, till $(8,5 + 7,5 =)$ 16 miljoner kubikmeter. Genom allmän inventering i augusti 1940 har konstaterats, att vedavverkningarna även uppnått den beräknade storleken.

I behovsberäkningarna för innevarande bränslesäsong ha icke ingått några vedkvantiteter för framställning av bränsle för motortrafikens behov. Detta

nyttillkomna behov har emellertid för nästa bränslesäsong beräknats komma att uppgå till omkring 5 miljoner kubikmeter ved, saluförd såsom gengasved eller gengaskol. Med inberäkning härav ha de nu pågående avverkningarna av ved för öppna marknaden, vilka enligt uttalanden i propositionen nr 248 till 1940 års lagtima riksdag ursprungligen förutsattes skola uppgå till 25 miljoner kubikmeter, sedermera inriktats på en kvantitet av 30 miljoner kubikmeter. Genom beslut den 29 november 1940 (S. F. S. nr 957) angående statsgaranti för ved har Kungl. Maj:t medgivit, att statsgaranti får meddelas för sistnämnda totalkvantitet. Avverkningarna ha ansetts böra fördelas å skilda myckenheter för tiden 1 augusti—31 december 1940 och för tiden 1 januari—30 juni 1941. Enligt infordrade avverkningsuppgifter har den 1 mars 1941 avverkats omkring 78 % av den för avverkningssäsongen beräknade totala avverkningskvantiteten.

I skrivelse den 21 februari 1941 har *statens bränslekommission* framlagt förslag till åtgärder för tryggnad av vedproduktionen inom landet. I denna skrivelse har kommissionen även upptagit frågan om de nu pågående avverkningarnas storlek och om behovet av ved för bränslesäsongen 1942/43. Efter att ha konstaterat, att man torde ha anledning räkna med att den för innevarande avverkningssäsong avsedda bränslemängden kommer att bliva upphuggen, har kommissionen vidare framhållit, att kommissionens överväganden under senare tid lett till att avverkningen ytterligare bör ökas, samt att skogsägarna synas böra stimuleras att utöver de ålägganden, som meddelats dem med stöd av lagen om skyldighet att avverka ved till avsalu, utöka vedavverkningarna, så att en total avverkningskvantitet av 35—40 miljoner kubikmeter kan uppnås.

Beträffande behovet av ved för bränslesäsongen 1942/43 har bränslekommissionen anfört bland annat följande:

Ovissheten beträffande omfattningen av importen av fossila bränslen, industriens sysselsättningsgrad under nuvarande försörjningsläge m. fl. förhållanden sammanhängande med den inträffade världskrisen samverkar till att göra alla beräkningar över behovet av inhemskt ersättningsbränsle mycket osäkra. Om detta gäller behovstäckningen för nästa bränslesäsong måste beräkningarna av vedbehovet för bränslesäsongen 1942/43 präglas av ännu större osäkerhet.

Vedavverkningarnas storlek är framförallt beroende på i vilken utsträckning ved behöver tagas i anspråk för att ersätta importen av kol, koks eller olja, de skilda industriernas sysselsättningsgrad vid fortsatt kris samt kommunikationsmedlens allt mera stegrade behov av ved såsom ersättning för fasta och flytande bränslen. Då säkra hållpunkter saknas för såväl bedömandet av importens omfattning som övriga förhållanden under bränslesäsongen 1942/43, måste uppskattningen av de erforderliga vedavverkningarna närmast få karaktär av en sannolikhetskalkyl.

Med utgångspunkt från de beräkningar, som gjorts beträffande vedbehovet under nästkommande bränslesäsong, anser sig kommissionen böra räkna med en avverkning av cirka 35 miljoner kubikmeter, vilken kvantitet jäm-

sides med en begränsad import av koks och kol synes böra vara tillräcklig för att säkerställa landets behov av såväl bränsleved som ved för framställning av träkol och gengasved. Under det att å ena sidan säkerställandet av vårt lands bränsleförsörjning motiverar upphuggning av ifrågavarande jämförelsevis stora vedmängder, synes man å andra sidan böra i möjligaste mån skydda sig mot ekonomiska förluster, som kunna uppkomma genom befintligheten av allt för stora lager vid en inträffad fredskris. Den föreslagna avverkningen synes därför böra uppdelas på två tidsperioder på så sätt att en viss kvantitet avverkas under tiden 1 juli—31 december 1941 och — i den mån så befinnes erforderligt med hänsyn till försörjningsläget under senare delen av innevarande år — ytterligare en viss kvantitet under första halvåret 1942. Beträffande avverkningskvantiteternas storlek under nämnda perioder kommer kommissionen senare att till Kungl. Maj:t avgiva förslag.

Den nu föreslagna totala avverkningskvantiteten är av en sådan storleksordning, att den torde närma sig vad som med hänsyn till kravet på en rationell skogsvård samt till förefintliga avverknings- och transportmöjligheter maximalt kan uttagas ur våra skogar. Då denna stora avverkning med sannolikhet icke torde kunna uppehållas många år synes man därför i tid böra träffa anstalter för att kunna ersätta någon del av den erforderliga bränslekvantiteten med annat inhemskt bränsle. Härvid synes i första hand böra ifrågakomma ett ökat utnyttjande av landets torvtillgångar.

Åtgärder till främjande av vedproduktionen.

Gällande bestämmelser till främjande av vedproduktionen återfinnas i kungörelserna den 8 december 1939 (nr 843) med vissa bestämmelser till främjande av vedproduktionen och den 30 december 1940 (nr 1062) angående ändrad lydelse av 4 och 8 §§ förstnämnda kungörelse. Ifrågavarande bestämmelser innebära i huvudsak följande:

Bränslekommissionen äger bevilja till Sveriges skogsägareföreningars riksförbund ansluten skogsägareförening lån för förskottering av avverkningskostnad för ved, som enligt kontrakt skall till föreningen levereras av dess medlemmar eller andra skogsägare. Ansökan om lån skall enligt kungörelsen vara åtföljd av vidimerade avskrifter av de leveranskontrakt, som med låneansökan avses, ävensom av en över kontrakten upprättad särskild förteckning. Lån må beviljas endast beträffande sådan ved, som omfattas av statsgaranti, och högst till belopp motsvarande 90 procent av det för veden gällande garantibeloppet. Å lyftat lånebelopp skall föreningen erlægga ränta efter 4 procent om året från lyftningsdagen till dess betalning sker eller till dess avräkning i samband med vedens inlösning verkställs. Då skogsägareförening försålt vedparti, för vilket föreningen av erhållit lån utlämnat förskott till skogsägare, skall föreningen av lånets kapitalbelopp återbetala så mycket som belöper å det sålda partiet, så ock erlægga å nämnda delbelopp upplupen ränta. Skogsägareförening, som erhållit lån, har att därav utlämna förskott till skogsägare, som avses med föreningens låneansökan. Förskott må ej lämnas med mindre beslut meddelats därom att den ved, som avses i det med skogsägaren upprättade leveranskontraktet, skall omfattas av stats-

garanti. Förskott må ej, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, uppgå till större belopp än som motsvarar 90 procent av det för veden gällande garantibeloppet. På skogsägareföreningen ankommer att bestämma, huruvida och i vilken omfattning skogsägaren skall ställa säkerhet för förskottet. I kungörelsen stadgas vidare, bland annat, att vedkontor (numera kristidsstyrelse) skall äga att under av Kungl. Maj:t bestämda tidsperioder och i den omfattning, som vednämnden (bränslekommissionen) enligt av Kungl. Maj:t givna föreskrifter bestämmer, meddela garanti åt skogsägare att ved, som av honom för avsalu producerats eller framdeles produceras och som icke finner köpare, skall av staten inlösas till fastställt pris, garantipris. Garanti må jämväl beviljas åt skogsägareförening för ved, som enligt kontrakt skall till föreningen levereras av föreningsmedlem eller annan skogsägare. Kungl. Maj:t fastställer de garantipriser, som under varje tidsperiod skola gälla med avseende å ved av olika kvaliteter, samt den tid, under vilken garantiens uppfyllande må påkallas. Överlåtes ved, för vilken skogsägare åt sig utverkat statsgaranti, till skogsägareförening, skall garantien därefter gälla för föreningen. Sker eljest överlåtelse av ved, för vilken garanti meddelats, upphör garantien att gälla. Inlösning av ved må ske endast i den utsträckning veden vid inlösningstillfället uppfyller föreskrivna kvalitetsbestämmelser.

Genom särskilda Kungl. Maj:ts brev den 2 februari och den 26 juli 1940 till statens vednämnd respektive till statens bränslekommission ha de förenämnda, i kungörelsen meddelade bestämmelserna i vissa hänseenden kompletterats. Genom det förstnämnda brevet har sålunda föreskrivits, bland annat, att lån, varom i kungörelsen förmäles, må tills vidare beviljas jämväl för förskottering av avverkningskostnad för sådan ved, som innehavare av avverkningsrätt enligt kontrakt skall leverera till skogsägareförening, som i kungörelsen avses. Genom brevet den 26 juli 1940 har Kungl. Maj:t förklarat, att hinder icke möter att bevilja skogsägareförening lån för förskottering av avverkningskostnaden för redan avverkad ved, oaktat sådant lån sökes först i samband med att veden levereras till föreningen.

För avverkningsssäsongen 1940/41 har Kungl. Maj:t genom brev den 31 augusti 1940 (S. F. S. nr 803), den 29 november 1940 (S. F. S. nr 957) och den 28 mars 1941 (S. F. S. nr 175) fastställt särskilda bestämmelser angående statsgaranti för ved. Dessa föreskrifter innehålla huvudsakligen följande:

Garanti må meddelas beträffande sådan för bränsleändamål eller träkolsframställning avsedd ved, som anmäles för garanti under tiden till och med den 31 mars 1941; för Götaland och Svealand, utom Stockholms stad, samt för Gävleborgs län har tiden för garantianmälan utsträckts till och med den 30 april 1941. Garanti må meddelas å en sammanlagd vedkvantitet av högst 30 miljoner kubikmeter travat (löst) mått. Garantien må avse dels redan avverkad ved, dels ock ved, som anmäles skola avverkas före den 1 juli 1941; dock under förutsättning att veden anmäles för uppläggning å

angiven uppläggningsplats före den 1 mars 1942. Såväl kastved som kolved och annan långved samt massaved kunna vara föremål för garanti. Bränslekommissionen, som har att fastställa den andel av den totala kvantiteten, för vilken de olika kristidsstyrelserna skola äga meddela garanti, äger att beträffande områden, där med hänsyn till rådande transportförhållanden en ökning av vedproduktionen icke är önskvärd, bestämma om undantag från rätten att erhålla garanti. Garantipriset skall, såvitt angår kastved, vara för utskottsved 5 kronor, för pannved samt för sekunda björk- och bokved lägst 5 kronor 50 öre och högst 7 kronor, för prima barr- och alved lägst 6 kronor och högst 7 kronor 50 öre samt för prima björk- och bokved lägst 7 kronor 50 öre och högst 9 kronor. För massaved skall garantipriset vara, för prima sulfitved lägst 7 kronor 50 öre och högst 9 kronor, för sekunda sulfitved och prima sulfatved lägst 6 kronor och högst 7 kronor 50 öre samt för sekunda sulfatved lägst 5 kronor 50 öre och högst 7 kronor. De angivna priserna gälla samtliga per kubikmeter löst mått. Garantipriset för massaved, som inmätes i fast mått, skall vara för prima sulfitved lägst 30 öre och högst 36 öre, för sekunda sulfitved och prima sulfatved lägst 24 öre och högst 30 öre samt för sekunda sulfatved lägst 22 öre och högst 28 öre, allt per flottningskubikfot. Beträffande kolved och annan långved skall inom Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län gälla, att därest veden upplägges å sådan upplagsplats vid strand, som kan angöras av fartyg i kustfart, garantipriset skall vara för långved, som uppfyller kvalitetsbestämmelserna för utskottsved 20 öre, för pannved 24 öre och för prima barrved 26 öre, allt per flottningskubikfot. Inom de delar av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län, som bränslekommissionen bestämmer, skall för långved, som kapas i längder om 3 meter och upplägges vid bilväg, garantipriset vara: för långved som i kvalitetshänseende motsvarar utskottsved 4 kronor, för långved som i kvalitetshänseende motsvarar pannved 4 kronor 50 öre samt för långved av bättre kvalitet än som motsvarar pannved 5 kronor, allt per kubikmeter löst mått. I övrigt skall, där garantianmäld ved inlöses såsom långved, inlösningen ske till det pris, som motsvarar det å orten gällande garantipriset för kastved, minskat med arbetskostnaden för långvedens upparbetning till kastved. Uppfyllandet av meddelad garanti må påkallas tidigast den 1 januari 1942 och senast den 28 februari samma år.

Vid sidan av här återgivna åtgärder, vilka åsyfta att stimulera den enskilde skogsägaren att på frivillighetens väg medverka till ökade avverkningar, har såsom förut antytts genom lagen den 12 april 1940 om skyldighet att avverka ved till avsalu fastställts skyldighet för skogsägare och innehavare av avverkningsrätt att avverka ved efter de närmare bestämmelser, vederbörande myndighet meddelar. Därest fastställd avverkning icke verkställs inom föreskriven tid, äger myndigheten besluta om avverkning för kronans räkning. Ersättning för tvångsavverkad ved utgår med skillnaden

mellan det för orten gällande garantipriset för den ifrågavarande vedsorten och de beräknade kostnaderna för avverkning och uppläggning av veden.

Till Reglering av vedproduktionen har 1939 års urtima riksdag (r. skr. nr 76) anvisat ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor. Anslaget är avsett för täckande av kostnader för lån för avverkningsförskott samt för uppfyllande av meddelad statsgaranti. För sistnämnda ändamål har anslaget hittills icke behövt anlitas. Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 248 gjorda förslag har 1940 års lagtima riksdag enligt skrivelse nr 397 anvisat under elfte huvudtiteln två förslagsanslag nämligen dels å 2 000 000 kronor till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved dels ock å 150 000 kronor till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning samt såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 47 000 000 kronor till Reglering av vedproduktionen. Enligt skrivelse nr 99 har 1940 års urtima riksdag medgivit, att förberörda förslagsanslag till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved må disponeras i enlighet med vad i proposition nr 72 föreslagits, vilket innebär, att Kungl. Maj:t får rätt att under innevarande budgetår använda högst 75 000 kronor till ersättningar åt skogsägareföreningarna för besvär med förmedlingen av lån för avverkningsförskott.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 juni 1940 *dels* ställt förenämnda förslagsanslag av 2 000 000 kronor och 150 000 kronor till statskontorets förfogande att av statskontoret disponeras för därmed avsedda ändamål enligt de bestämmelser Kungl. Maj:t, efter förslag i förra fallet av statens bränslekommission och i senare fallet av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, framdeles meddelar, *dels ock* hemställt till fullmäktige i riksgäldskontoret att av omförmälda reservationsanslag av 47 000 000 kronor utbetala 10 000 000 kronor efter rekvisition i mån av behov till statskontoret, som äger använda anslagsmedlen till utlämnande av lån i enlighet med vad i kungörelsen den 8 december 1939, nr 843, föreskrives, samt enligt de föreskrifter, som Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelar, 37 000 000 kronor till bränslekommissionen, som äger använda anslagsmedlen för därmed avsedda ändamål. Enligt vad som framgår av förenämnda proposition nr 248 till 1940 års lagtima riksdag har av sistnämnda belopp 30 000 000 kronor beräknats för uppläggande av ett statligt regleringslager av cirka 3 miljoner kubikmeter ved samt 7 000 000 kronor för täckande av kostnaderna för eventuell tvångsavverkning.

Enligt beslut den 6 december 1940 har Kungl. Maj:t sedermera medgivit, att bränslekommissionen må använda högst 6 000 000 kronor av förenämnda reservationsanslag för inköp av 500 000 kubikmeter ved i marknadsreglerande syfte. I anslutning till detta beslut anförde statens bränslekommission i skrivelse den 17 december 1940 bland annat:

De vedpartier varom här vore fråga komme att i många fall betinga förhållandevis höga priser i de orter till vilka veden skulle fraktas på grund

av de långa transportavstånden från överskottsområden till dessa orter. Detta förhållande torde i vissa fall motivera höjning av de fastställda återförsäljningspriserna. Enligt kommissionens mening borde och kunde emellertid dessa priser i regel icke höjas till en sådan nivå, att de komme att motsvara vedens verkliga kostnader. Det syntes så mycket mer påkallat, att en dylik betydande höjning av konsumentpriserna i de för närvarande utpräglade underskottsorterna undvekes, som en sådan prisstegring skulle såväl påverka priserna på den nyhuggna veden som inverka störande på andra, närliggande orters vedförsörjnings- och prisläge. Kommissionen funne det därför nödvändigt att genom viss bidragsverksamhet förhindra en alltför avsevärd stegring av de nuvarande konsumentpriserna. Enligt kommissionens mening borde härvid i första hand konsumenterna själva, d. v. s. kommunerna, träda emellan genom att i prisutjämnande syfte bidra med ett belopp, motsvarande en utdebitering av 10 öre per skattekrona för ved, som under innevarande bränslesäsong genom kommissionen kunde komma att tillföras respektive orter. Först i den mån ett kommunalt bidrag, beräknat efter dessa grunder, visade sig icke vara tillfyllest och endast under förutsättning, att ett sådant ekonomiskt ingripande från kommunens sida i första hand komme till stånd, syntes staten böra lämna sådant ekonomiskt stöd att en lämplig prisnivå kunde bibehållas. Denna statliga bidragsverksamhet, vilken syntes huvudsakligen böra givas formen av ytterligare nedsättning av järnvägsfrakten för ved utöver den som nu kunde medgivas, beräknades behöva uppgå till ett belopp, motsvarande i genomsnitt 1 krona 50 öre per kubikmeter eller tillsammans 750 000 kronor för ifrågakvarande vedkvantitet om 500 000 kubikmeter.

Enligt beslut den 20 december 1940 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att, med anlitan av det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 under elfte huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder (XI a), till bränslekommissionen, på rekvisition i mån av behov, utbetala ett belopp av högst 750 000 kronor, att av kommissionen användas på sätt och under förutsättningar, som angivas i kommissionens förenämnda skrivelse av den 17 december 1940.

I sin förut omnämnda skrivelse av den 21 februari 1941 har *bränslekommissionen* även upptagit frågan om utformningen av det fortsatta stödet från statens sida av vedproduktionen. Härom har kommissionen anfört bland annat:

Hittills hava de produktionsbefrämjande åtgärderna bestått uti statsgaranti för vedens inlösen samt lån till skogsägareföreningar för förskottering av avverkningskostnader. De skäl, som tidigare anförts för statligt stöd för åstadkommande av en ökning av vedproduktionen göra sig numera med hänsyn till de alltmera utökade vedavverkningarna gällande med än större styrka. Statsgarantiens betydelse ökas i samma mån som övergången till mera normala förhållanden skönjes. Kommissionen anser, att staten även för ifrågakvarande avverkningsäsong i viss omfattning bör garantera skogsägare, att av dem upphuggen ved, som ej funnit köpare, skall, därest stadgade förutsättningar äro uppfyllda, av staten inlösas till ett visst bestämt pris.

Den hittills bedrivna låneverksamheten synes likaledes i någon form böra bestå. För lån till avverkningsförskott åt tillverkare av ved har anslaget för innevarande år upptagits till 10 miljoner kronor, beroende på, att en reservation på ungefär samma belopp fanns disponibel vid budgetårets början och under detta år kan tagas i anspråk. Rörande omfattningen av den låneverksamhet, för vilken detta anslag är avsett, kunna hittills gjorda erfarenheter knappast giva någon ledning. Mycket beror på i vad mån en dylik upplåning utnyttjas. För närvarande kan sålunda icke bedömas om någon reservation av årets anslag kan påräknas. Under förutsättning, att de nuvarande formerna för låneverksamheten i stort sett bibehållas och att skogsägareföreningarna, såsom hittills, förmedla de statliga avverkningsförskotten i all den utsträckning, som det utökade vedavverkningsprogrammet kan kräva, anser kommissionen, att förskottsmedel för belåning av 4 å 5 miljoner kubikmeter ved böra finnas tillgängliga för nästa budgetår. Detta innebär att anslaget för ändamålet bör upptagas till 25 miljoner kronor.

Efter att ha framhållit, att skogsägarna böra beredas möjligheter att fullgöra sin avverkningskyldighet i form av icke blott kastved utan även långved och massaved, i vilket senare fall veden ej får användas annat än för bränsleändamål, har kommissionen kommit in på spörsmålet om tvångsvis genomförda avverkningar. I detta hänseende har kommissionen framhållit följande:

Avverkningen av ifrågasatta mycket betydande vedkvantiteter anser kommissionen böra kunna i största utsträckning verkställas genom åtaganden på sätt som hittills skett utan tillgripande av statliga tvångsåtgärder med stöd av lagen om skyldighet att avverka ved till avsalu. Då man emellertid vid en fortsatt kris måste skärpa kravet på att varje skogsägare bidrager till bränsleförsörjningen i mån av skogstillgång torde man böra räkna med att det kan bli ofrånkomligt att i viss utsträckning företaga tvångsutsyning och tvångsavverkning jämlikt bestämmelserna i sagda lag. Det är dock kommissionens uppfattning att sådana statsingripanden böra i möjligaste mån undvikas. Kommissionen räknar därför icke med att större belopp för bestridande av kostnader härför behöver ställas till förfogande än som beräknats för innevarande år. Tvångsavverkningar torde sålunda icke behöva omfatta mer än ungefär 1 miljon kubikmeter, varvid kostnaden efter ett genomsnittligt garantipris av 7 kronor skulle komma att uppgå till 7 miljoner kronor.

Kommissionen har härefter övergått till att behandla frågan om de åtgärder, som redan nu böra företagas för att tillgodose vedbehovet under nästkommande bränslesäsong, vilka åtgärder i viss mån även torde kunna påverka den innevarande säsongens produktion, samt anför i denna fråga bland annat:

För att tillförsäkra staten möjligheter att effektivt ingripa i marknads- och prisreglerande syfte samt för att utöver den stimulans som ligger i statsgaranti för ved och lån för förskottering av avverkningskostnaden ytterligare påskynda den pågående produktionen är det kommissionens uppfattning att staten bör genom direkta köp anskaffa och upplägga ett visst lager av ved.

Kommissionen har bedrivit en omfattande affärs- och förmedlingsverksamhet med torr ved, varvid kommissionen visserligen träffat avtal om inköp men sedermera transporterat dessa på kristidsnämnd, varför kommissionen hittills endast behövt disponera mindre belopp för anskaffning av ett regleringslager av torr ved.

Kommissionens hittillsvarande verksamhet på detta område, vilken sålunda till större delen varit av förmedlande natur, har huvudsakligen tagit sikte på innevarande säsons bränslebehov. Med anledning av därvid gjorda erfarenheter och den alltmera skärpta och förlängda krisen finner kommissionen nu tidpunkten vara inne för mera omfattande statliga inköp av såväl kastved som massaved och flottningsskolved avseende förbrukningen under nästkommande bränslesäsong.

Motiven för anskaffande redan nu av ett regleringslager äro att möjliggöra att tillgängliga transportmedel bliva rationellt och effektivt utnyttjade under erforderlig tid, att städer och andra tätorter tillförsäkras bränsle till skäliga priser samt att ojämnheter i bränsleförsörjningen kunna av myndigheterna tillrättaläggas med anlitande av egna reservförråd. Därest uppköpen kunna komma till stånd utan större dröjsmål, är det också möjligt att de kunna i någon mån stimulera till ökade vedavverkningar. I första hand ämnar kommissionen undersöka möjligheterna för upphandling av ved för ifrågavarande ändamål från domänverket, de skogsägande bolagen samt skogsägareföreningarna.

Inköpen äro avsedda att omfatta såväl kastved som långved och massaved. För inköpen av massaved tala särskilda skäl. De norrländska järnvägarnas trafikkapacitet är så begränsad, att sjötransporterna måste utnyttjas så mycket som möjligt. Mycket stora havsflottningar av s. k. flottningsved kunna emellertid icke utföras i så god tid, att veden blir användbar nästa säsong. Massaved kan däremot flottas ned från övre Norrland exempelvis till fabriker i Gävledistriktet, vilka kunna mottaga veden som kompensation för annan, torr massaved, som ställes till försörjningsorternas förfogande. Beträffande södra och mellersta Sverige må framhållas, att nya avverkningar lättare fås till stånd och med större kvantiteter, om man tar sikte även på massaveden vid avverkningarna och propagerar för detta. Slutligen skulle massaveden lätt kunna placeras hos industrien om fredskrisen skulle inträffa, innan veden konsumerats.

Kommissionen har på grund härav upptagit förhandlingar med representanter för massaindustrien och därvid med industrirepresentanterna enats om att kommissionen icke lämpligen bör i egen regi uppträda på marknaden. I stället kunde åt företagen uppdragas att inköpa massaved icke endast för eget behov utan — enligt vissa regler — jämväl för kommissionens räkning. Förslaget innebär, att industrien skulle åtaga sig att för kommissionens räkning anskaffa vissa kvantiteter massaved — helst sekunda eller prima sulfatved — vilka i Norrland skola nedflottas och flottläggas av bolagen och i övriga delar av landet lagras vid bilvägar. Ett gemensamt inköpspris skall omedelbart kungöras och kommissionen åtager sig att på lämpligt sätt göra skogsägarna underkunniga om att uppköpen ske i den allmänna bränsleförsörjningens intresse, varför det är angeläget att så stora kvantiteter som möjligt bjudas ut.

Vedlagrets storlek bör framför allt bestämmas av möjligheterna att på skäliga villkor och med lämplig fördelning inköpa ved på sådant sätt, att intrång icke övas i de enskilda förbrukarnas legitima vedanskaffning. De

vedinköp, som göras av kristidsnämnder och kommuner, tjäna i huvudsak samma syfte som de statliga veduppköpen och måste samordnas med dessa. Bränslekommissionen kommer även att såsom hittills uppträda som förmedlare av uppköp för kristidsnämndernas räkning.

I anslutning härtill har kommissionen kommit in på frågan om de större konsumtionsorternas behov av ved. I detta hänseende har kommissionen anfört:

Redan statens industrikommission och statens vednämnd vidtogo på ett tidigt stadium åtgärder syftande till att förminska de svårigheter, som transporten och fördelningen av de stora vedkvantiteterna från produktionsområden till konsumtionsområden måste komma att medföra. Trots dessa strävanden, som sedermera fullföljdes av statens bränslekommission, erhöll kommissionen först i oktober månad 1940 preciserade uppgifter från kristidsstyrelser och kristidsnämnder över det aktuella vedbehovet inom vissa orter, vilket vedbehov kommissionen sedan har tillgodosett genom tillförsel av ved från överskottsområden.

Då ett säkerställande av samhällenas bränslebehov enligt de hittills vunna erfarenheterna icke synes kunna enbart överlåtas på privata intressenters eller kommunala myndigheters initiativ, synes det nödvändigt att kommunerna åläggas att enligt bränslekommissionens anvisningar anskaffa vedlager.

Visserligen stadgas i kungörelsen den 8 september 1939 (nr 638) om kristidsnämnder, att kristidsnämnd har skyldighet att fullgöra sådana av central kristidsmyndighet anbefallda uppgifter, som äro erforderliga för att fylla behovet av viktiga förnödenheter eller för att tillgodose annat ändamål av betydelse för folkförsörjningen, ävensom att kommun är skyldig att ställa medel till förfogande till bestridande av kristidsnämndens verksamhet. Härav torde väl följa, att det åligger kristidsnämnd att efter anmodan av bränslekommissionen biträda vid anskaffandet av den ved, som fordras för ortens vedförsörjning samt att kommunen är skyldig att ställa medel till förfogande för detta ändamål. Det synes dock oklart huru långt denna skyldighet sträcker sig. Den ved, som fordras för att tillgodose vedbehovet för en ort, kan i många fall icke anskaffas från ortens naturliga vedfångstområde utan måste anskaffas och fraktas dit från ett avsides beläget överskottsområde, vilket i så fall bör ske genom bränslekommissionens medverkan. Till följd av det långa transportavståndet kommer sådan ved att bli förhållandevis dyr.

Kommunen bör dock vara skyldig att tillhandahålla ved till konsument, när leverans sker direkt från banvagn eller sjökaj, till det för detta leveranssätt fastställda återförsäljningspriset. Vid leverans från upplag äger kommunen högst uttaga det återförsäljningspris, som gäller för leverans från vedgård. Bränslekommissionen bör i enlighet med det anförda hava befogenhet att ålägga en kristidsnämnd att anskaffa och svara för det vedlager, som påkallas för tryggnad av ortens vedförsörjning, även om kommunen härigenom skulle drabbas av vissa utgifter. Dessa böra dock i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 20 december 1940 begränsas att högst omfatta ett belopp motsvarande en utdebitering av 10 öre per skattekrona. Först i den mån att kommunalt bidrag, beräknat efter dessa grunder, visar sig icke vara tillfyllest och endast under förutsättning att ett sådant ekonomiskt ingripande från kommunens sida i första hand kommer till stånd,

synes staten böra lämna sådant ekonomiskt stöd att en lämplig prisnivå kan bibehållas.

För att reglera förhållandet mellan stat och kommun avser kommissionen att såvitt möjligt tillhandahålla kommunen erforderlig ved till det för orten fastställda återförsäljningspriset avseende veden levererad i parti fritt banvagn eller sjökaj.

Kommissionen har därefter gått in på storleken av regleringslagret av ved samt om medelsbehovet för detta ändamål. Härom har kommissionen anfört:

Kommissionen beräknar de vedkvantiteter, som på anförda motiv och enligt antydda allmänna riktlinjer böra anskaffas till följande ungefärliga belopp:

Inom de fyra norra länen:

kastved	2 000 000	kubikmeter
flottningskolved	400 000	»
massaved	600 000	»

Inom de övriga delarna av landet:

kastved	3 000 000	kubikmeter
massaved	2 000 000	»

Då förenämnda totalkvantitet om cirka 8 miljoner kubikmeter genom successiva försäljningar eller förmedlingar omsättes, torde medel för totala kvantiteten icke behöva bindas. Kommissionen har sålunda beräknat, att genomsnittligt lagret icke skulle hållas vid mera än 5 miljoner kubikmeter, motsvarande ett inköpsvärde av 60 miljoner kronor.

Nu ifrågakommande vedförråd kan ytterligare komma att ökas med ved, som avverkas av staten efter tvångsutsyning, för vilket ändamål förut beräknats ett medelsbehov för budgetåret 1941/42 av 7 miljoner kronor. Genom inlösen av ved på grund av statsgaranti torde förrådet även kunna erhålla ett tillskott, vars storlek det är svårt att beräkna, då den omfattning i vilken skogsägarna kunna beräknas komma att påfordra statsinlösen intimt sammanhänger med världskrisens vidare utveckling. Försiktigtvis synes man böra räkna med en inlösen av 1 miljon kubikmeter, för vilket med ett genomsnittligt garantipris av 7 kronor skulle erfordras ett anslag av 7 miljoner kronor.

De tillskott, som det statliga vedlagret genom tvångsutsyning eller inlösen skulle kunna komma att erhålla torde emellertid snarast möjligt böra kompenseras genom utförsäljningar av motsvarande kvantiteter från samma lager, varigenom bundna medel åter skulle tillföras statskassan.

På så sätt skulle det totala medelsbehovet för inköp, inlösen och tvångsavverkning av ved uppgå till $60 + 7 + 7 = 74$ miljoner kronor.

Ett anslag å budgeten för år 1941/42 med nämnda stora belopp erfordras icke med hänsyn till den reservation, som kan beräknas föreligga å de för innevarande år beviljade medlen för samma ändamål $30 + 7 = 37$ miljoner kronor. Av dessa medel torde icke mer än hittills disponerade 6 miljoner kronor behöva tagas i anspråk för inköp av ved för innevarande bränslesäsong och för tvångsavverkning före den 1 juli 1941 synes ett belopp av 1 miljon kronor få anses tillräckligt. På så sätt skulle av nämnda anslag

återstå icke mindre än 30 miljoner kronor. Kommissionen förutsätter, att dessa medel redan nu få tagas i anspråk i den omfattning, som erfordras för de tidiga inköp för kommande bränslesäsong, som nu äro förestående. Kapitalbehovet för budgetåret 1941/42 skulle sålunda kunna nedsättas till $74 - 30 = 44$ miljoner kronor.

Kommissionen har givetvis räknat med att under vintern och våren 1942 liknande engagemang erfordras som de nu aktuella. Särskilda anslag härför hava nu icke upptagits i detta förslag med hänsyn till att medel härför böra kunna bliva tillgängliga i samband med omsättning av de lager, som avses skola uppläggas.

I årets statsverksproposition har med ledning av tidigare avgivet förslag upptagits ett preliminärt anslag å kapitalbudgeten för reglering av vedproduktionen med 57 miljoner kronor. I enlighet med förestående beräkningar kan medelsbehovet för nämnda ändamål nu angivas till $25 + 44 = 69$ miljoner kronor.

För de omkostnader som uppstå i samband med denna verksamhet samt för vissa förluster till följd av prisregleringsåtgärder har i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln beräknats ett anslag å sammanlagt 3 miljoner kronor. Även om de av kommissionen här föreslagna riktlinjerna för de statliga vedinköpen avse en mera omfattande verksamhet än tidigare, finner kommissionen icke anledning att nu föreslå höjning av anslaget ifråga.

Beträffande anslaget till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning har *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* i skrivelse den 18 oktober 1940 anfört bland annat, att, därest skogsvårdsstyrelsernas direkta medverkan för anskaffning av vedbränsle erfordras även under nästkommande budgetår, de kostnader härför, som skogsvårdsstyrelserna icke finna sig kunna bestrida av egna medel, liksom under innevarande budgetår böra täckas genom särskild medelsanvisning. Några säkra hållpunkter för ett mera noggrant avvägande av denna föreligger icke. Vid sådant förhållande synes man lämpligen böra utgå från att det medelsbehov för ifrågavarande ändamål, som under nästa budgetår kan komma att göra sig gällande, bör tillgodoses medelst ett förslagsanslag av samma storlek som för löpande budgetår.

I utlåtande häröver den 1 november 1940 har *statens bränslekommission* anfört i huvudsak följande:

Det förslagsanslag å 150 000 kronor, som riksdagen jämlikt sin skrivelse den 18 juni 1940, nr 397, för budgetåret 1940/41 anvisat till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning, är avsett till täckande av de omkostnader skogsvårdsstyrelserna på grund av sin medverkan vid den extraordinära vedavverkningen under innevarande avverkningsäsong ha att vidkännas. Att det med hänsyn till skogsvården är av väsentlig betydelse, att utstämplingen av den ved som skall avverkas i största möjliga utsträckning sker på ett sakkunnigt sätt, synes icke närmare behöva motiveras. Anslaget avser att möjliggöra för skogsvårdsstyrelserna att i görligaste mån tillgodose behovet av stämplingsbiträde till oförändrade eller obetydligt högre kostnader för skogsägarna. Omkostnaderna för denna extraordinära verksamhet bör icke täckas genom tagande i anspråk

av anslagen till skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet. Skogsvårdsstyrelserna medverka även genom att biträda vid kristidsstyrelsernas beräkning av de vedkvantiteter, vilkas avverkning ålägges de skilda fastigheterna.

I vad mån skogsvårdsstyrelsernas medverkan i här berörda avseende blir påkallad även under avverkningssäsongen 1941/42 kan givetvis icke närmare angivas. Kommissionen utgår emellertid från att vedanskaffningen under nämnda period måste planeras under förutsättning av likartade förhållanden som hittills varit för handen beträffande landets bränsleförsörjning. Den extraordinära vedanskaffning som sålunda beräknas för avverkningssäsongen 1941/42 kommer, om den skall genomföras, följaktligen att kräva skogsvårdsstyrelsernas medverkan i minst samma utsträckning som under innevarande avverkningssäsong.

Föredraganden.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att åtgärder redan nu böra planeras för att tillgodose bränslebehovet under säsongen 1942/43. Hur förhållandena då gestalta sig är för närvarande omöjligt att med någon säkerhet yttra sig om. Med hänsyn härtill synes man nu vid planeringen av bränsleförsörjningen 1942/43 böra utgå från de förhållanden, som för närvarande råda samt vara beredd på att förskjutningar kunna ske i såväl det ena som det andra avseendet. Detta innebär, att man bör beräkna bränslebehovet till minst samma storlek som under säsongen 1941/42 och samtidigt vidtaga åtgärder för skapande av en bränslereserv av lämplig storlek för att ha till hands, därest något oförutsett skulle inträffa.

För bränslebehovets tillgodoseende böra självfallet förefintliga möjligheter att erhålla kol och koks från utlandet utnyttjas till det yttersta. Försiktigheten bjuder emellertid att man utgår från att bränsleförsörjningen i första hand måste bygga på inhemska bränsletillgångar, samt att sålunda de förutvarande förbrukarna av importbränsle böra övergå till att använda ved i största möjliga omfattning. Någon gräns uppåt för avverkningarna bör därför ej uppställas. Av praktiska skäl måste emellertid en riktpunkt för avverkningarnas omfattning finnas. Som sådan riktpunkt synes man kunna godtaga den av bränslekommissionen angivna kvantiteten av 35 miljoner kubikmeter. Denna är dock i nuvarande läge närmast att betrakta som en minimikvantitet.

Då det givetvis är av vikt, att planläggningen av ett så betydande avverkningsprogram, med hänsyn till att ändrade förhållanden kunna påkalla andra dispositioner, icke omedelbart tager sikte på hela kvantiteten, synes det vara lämpligt att såsom bränslekommissionen föreslagit avverkningskvantiteterna fastställas för kortare tidsperioder. Det bör ankomma på bränslekommissionen att för varje tidsperiod fastställa de kvantiteter, som under perioden böra avverkas. Avverkningarna böra därjämte planläggas så, att däri få inräknas icke endast brännved av vanligen förekommande dimensioner utan även långved och massaved, vilket i viss mån torde bidra till att underlätta för skogsägarna att fullgöra avverkningsprogrammet. De sistnämnda vedsorterna böra i så fall icke utan särskilt medgivande få användas annat än för bränsleändamål.

Avverkningen i fortsättningen av vedmängder av här angivna storleksordning kommer givetvis att liksom nu ställa stora krav på skogsägarna. Det kan icke skäligen begäras, att den enskilde skogsägaren av egen drift skall medverka till genomförandet av det utökade avverkningsprogram, som sålunda antytts. Statens medverkan torde på grund härav numera bliva än mera nödvändig än förut. De av staten redan vidtagna åtgärderna för främjande av vedproduktionen, nämligen utfästelse att inlösa ved, som avverkats men icke vunnit avsättning, samt utlämnande av lån till skogsägareförening, ansluten till Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, för förskottering av avverkningskostnad för ved böra därför även i fortsättningen, till underlättande av skogsägarnas medverkan till avverkningarna, stå till buds. Jag förordar alltså, att reglerna om statsgaranti för ved och om låneverksamheten alltjämt bibehållas.

Beträffande systemet med statsgaranti synas några ändrade föreskrifter icke vara påkallade. Det bör således även framgent ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser om garantiprisens höjd och om de vedsorter, som må omfattas av statsgaranti. Kungl. Maj:t bör även äga att utfärda administrativa föreskrifter om tid, inom vilken ved skall anmälas för garanti och inom vilken uppfyllandet av meddelad garanti skall påkallas.

Bestämmelserna om låneverksamheten ha, såsom av det föregående framgår, efter beslut av 1940 års urtima riksdag erhållit en för skogsägareföreningarna och därigenom indirekt även för skogsägarna förmånligare utformning, i det att lånemöjligheterna utvidgats att kunna omfatta intill 90 procent av garantibeloppet för ved, som avses med vid låneansökning åberopade leveranskontrakt. Föreskrifterna torde efter denna ändring i stort sett vara tillfyllest för sitt ändamål. En viss omläggning av förfaringssättet vid lånens beviljande m. m. kan emellertid bliva erforderlig. Frågan härom är föremål för överbäggande, varför jag, därest så skulle visa sig påkallat, i sinom tid torde få återkomma härtill.

Genomförandet av här omnämnda statliga stödåtgärder ställer betydande krav på statsverket i ekonomiskt hänseende. Beträffande medelsbehovet för lån till avverkningsförskott åt vedproducenter må erinras om att av hittills för reglering av vedproduktionen anvisade medel ett belopp av 25 000 000 kronor stått till förfogande för täckande av utgifterna för ifrågasvarande låneverksamhet. Bränslekommissionen har förklarat sig icke kunna bedöma, huruvida någon reservation kan påräknas av årets anslag, samt anser, att förskottsmedel för belåning av 4 à 5 miljoner kubikmeter ved böra finnas tillgängliga för nästa budgetår. Kommissionen beräknar med dessa utgångspunkter medelsbehovet för budgetåret 1941/42 till 25 000 000 kronor. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke den av bränslekommissionen gjorda beräkningen av den vedmängd, för vilken lån kommer att sökas, är något snävt tilltagen och om icke med hänsyn härtill större kapitaltillgång skulle

bliva erforderlig. Vid bedömandet härav bör man emellertid icke bortse från att de medel, som nu äro bundna i förskottslån, allteftersom veden försäljes, frigöras, varför det för lån tillgängliga beloppet icke är begränsat till det kapitaltillskott, som årets riksdag må komma att anvisa. Med hänsyn härtill har jag icke ansett mig böra göra någon erinran mot bränslekommissionens anslagsberäkning för ifrågavarande ändamål. För budgetåret 1941/42 bör alltså avses ett belopp av 25 000 000 kronor för lån till avverkningsförskott åt vedproducenter.

Vid sidan av de i det föregående omnämnda åtgärderna, vilka syfta till att stimulera de enskilda skogsägarna att på frivillighetens väg medverka till de avsedda avverkningarna, föreligga efter beslut av 1940 års lagtima riksdag möjligheter att tvångsvis förmå skogsägare att fullgöra honom ålagd avverkning enligt lagen den 12 april 1940 om skyldighet att avverka ved till avsalu. Såsom vid upprepade tillfällen tidigare framhållits synes man kunna räkna med att tvångsavverkning icke skall behöva tillgripas annat än i undantagsfall. För den händelse tvångsutsyning och tvångsavverkning enligt bestämmelserna i lagen komma till utförande uppstå kostnader för staten. Bränslekommissionen har räknat med att ungefär en miljon kubikmeter ved skall behöva uttagas genom tvångsavverkning. Med en beräknad kostnad av 7 kronor för kubikmeter, innefattande avverkningskostnader och ersättning till skogsägaren, skulle för detta ändamål erfordras i runt tal 7 000 000 kronor. Mot denna beräkning synes i och för sig intet vara att invända. Emellertid synes frågan om anvisande av medel för täckande av dessa anskaffningskostnader i viss mån sammanhånga med spörsmålet om den statliga inköps- och försäljningsverksamheten på ifrågavarande område. Jag torde därför få återkomma härtill i samband med behandlingen i det följande av sistnämnda spörsmål.

Enligt förberörda lag om skyldighet att avverka ved till avsalu åligger det skogsvårdsstyrelse att biträda vid tillämpning av lagen. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår synas medel böra finnas tillgängliga även för nästkommande budgetår för att bereda skogsvårdsstyrelserna ersättning för deras medverkan. För ändamålet bör anvisas ett särskilt förslagsanslag å driftbudgeten. I enlighet med förslag från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund bör anslaget bestämmas till 150 000 kronor.

Jag övergår härefter till frågan om ytterligare åtgärder för vedförsörjningen under bränslesäsongen 1941/42.

Möjligheterna att tillgodose vedbehovet för bränslesäsongen 1941/42 bero i stort sett på planläggningen av avverkningarna för avverkningssäsongen 1940/41 och resultatet av desamma. Av det tidigare anförda framgår, att man som mål för avverkningarna innevarande avverkningssäsong uppställt en vedmängd av 30 miljoner kubikmeter löst mått. Kungl. Maj:t har också medgivit, att statsgaranti må meddelas för denna avverkningskvantitet. Enligt bränslekommissionens uppgifter skulle den 1 mars 1941 omkring 78

procent av den beräknade totala avverkningskvantiteten ha avverkats. Goda utsikter torde således föreligga för att den avsedda myckenheten ved skall finnas tillgänglig vid avverkningsssäsongens slut.

Bränslekommissionen anser emellertid önskvärt, att med hänsyn till de allt större kraven på ved för olika ändamål avverkningarna under innevarande avverkningsssäsong ytterligare ökas. Kommissionen har för sin del stannat vid en total avverkningskvantitet av 35 à 40 miljoner kubikmeter; meravverkningen utöver den förut nämnda totalkvantiteten skulle enligt kommissionens uppfattning ske vid sidan av avverkningsålägganden, som meddelats skogsägare jämlikt lagen om skyldighet att avverka ved till avsalu. Som ett medel att stimulera till den ökade avverkningen föreslår bränslekommissionen — jämsides med förenämnda stödåtgärder i form av statsgaranti och lån till avverkningsförskott — att staten själv skall genom lämpligt organ uppträda som köpare av ved. Huvudsyftet med en dylik uppköpsverksamhet skulle vara, att staten därigenom erhåller goda möjligheter att effektivt ingripa i marknads- och prisreglerande syfte.

Såsom jag tidigare framhållit måste vår bränsleförsörjning under nuvarande ovissa förhållanden i mycket stor omfattning basera sig på våra vedtillgångar. I enlighet härmed finner jag i likhet med bränslekommissionen det vara nödvändigt, att de nu pågående avverkningarna avsevärt utvidgas. Det förefaller antagligt, att uppköp från statens sida i större omfattning kunna komma att verka befrämjande på avverkningarna och dessutom påskynda desamma.

En dylik upphandlingsverksamhet för statens räkning kommer även, såsom bränslekommissionen påpekat, att underlätta ett bättre och mera effektivt utnyttjande av transportapparaten genom att virkestransporterna kunna ske å tider, då transportmedlen icke äro hårt belastade. Vidare torde förefintligheten av statliga vedlager verksamt kunna bidra till utjämning av ojämnheter i bränsleförsörjningen, varjämte en viss stabilitet i prisbildningen å vedmarknaden synes vara att förvänta. Jag vill därför uttala min anslutning till bränslekommissionens förslag om verkställande av statliga uppköp av ved.

Den avsedda uppköpsverksamheten synes, såsom bränslekommissionen framhållit, böra omfatta olika vedsortiment. I likhet med kommissionen anser även jag fördelaktigt, att däri får ingå massaved, vilket bland annat medför möjligheter att på ett tillfredsställande sätt utnyttja sjötransporter från övre Norrland till sydligare industridistrikt. Härtill kommer att avsättningen av sådan ved icke torde erbjuda några större svårigheter, när denna ved torde kunna placeras hos industrien. På sätt kommissionen förordat synes lämpligt anförtro uppköpen av massaved även för kommissionens räkning åt vederbörande å marknaden redan införda företag. De statliga uppköpen, vare sig de ske direkt genom bränslekommissionen eller genom ombud, böra emellertid icke få inkräkta på de enskilda förbrukarnas legitima

vedanskaffning. I enlighet med bränslekommissionens åsikt synas kommunala inköp, som ske i samma syfte som de statliga, böra samordnas med dessa, i det att bränslekommissionen liksom hittills bör i mån av behov uppträda som förmedlare åt kommunerna och deras organ.

I detta sammanhang må nämnas, att det enligt av bränslekommissionen lämnade uppgifter under den förflutna delen av innevarande bränslesäsong varit förenat med betydande svårigheter att tillgodose det aktuella vedbehovet inom vissa orter. Med ledning av hittills gjorda erfarenheter om olika samhällens sätt och förmåga att själva handhava sin vedförsörjning synes icke tillrådligt att enbart lita till privata företags eller kommunala myndigheters åtgärder, då det gäller tryggandet av vedbehoven. Detta synes närmast böra ankomma på de statliga bränslemyndigheterna, vilka böra svara för erforderligt initiativ i detta hänseende. Emellertid bör man dock få uppställa den fordran, att kommunerna skola medverka vid de statliga myndigheternas strävanden för tillgodoseendet av deras vedbehov. Det är självfallet ett önskemål, att denna medverkan från kommunernas sida sker frivilligt. Då det emellertid synes kunna inträffa, att frivillig medverkan till bränsleanskaffningen icke alltid kan påräknas inom rimlig tid, lär det vara påkallat, att på sätt bränslekommissionen framhållit de statliga myndigheterna kunna ålägga kommunerna att medverka vid anskaffningen och distributionen av ved, ävensom att, om så finnes erforderligt, upplägga reservlager av ved eller annat bränsle. Dylik befogenhet torde tillkomma Kungl. Maj:t på grund av bestämmelserna i lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter. Om åläggande som nyss sagts meddelas skola kostnaderna jämligt berörda lag bestridas av kommunen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma, huruvida och i vilken omfattning staten skall bidra till täckandet av sådana kostnader. Medel för statsbidrag torde få utgå från det av mig i det följande omnämnda anslaget till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m.

Storleken av de vedmängder, som av staten böra uppköpas, har av bränslekommissionen beräknats till omkring 8 miljoner kubikmeter, fördelade på 5 miljoner kubikmeter kastved, 2,6 miljoner kubikmeter massa-ved och 400 000 kubikmeter flottningsskolved. Då denna kvantitet genom successiva försäljningar omsättes, synes enligt kommissionens kalkyler ett genomsnittslager om 5 miljoner kubikmeter böra hållas, motsvarande ett inköpsvärde av 60 000 000 kronor. Kommissionen har vidare räknat med att lagring tillsviðare bör ske av de vedkvantiteter som avverkas av staten efter tvångsutsyning och de kvantiteter som inlöses på grund av meddelad statsgaranti. Då dessa kvantiteter vardera uppskattas till en miljon kubikmeter och beräknas genomsnittligen kosta 7 kronor per kubikmeter skulle enligt kommissionen ytterligare (7 000 000 + 7 000 000 =) 14 000 000 kronor investeras i vedlagret.

Vad kommissionen framhållit om den lämpliga storleksordningen för den statliga uppköpsverksamheten kan jag ansluta mig till. Ej heller finner jag anledning till erinran mot det inköpsvärde, som kommissionen kalkylerat med. I fråga om den vedkvantitet, som kan komma att framvinnas genom tvångsavverkning, finner jag mig böra föreslå, att densamma ingår i vedlagret och betalas av därför avsedda medel; i den mån åter tvångsavverkad ved icke kommer att föreligga, bör ved få uppköpas för hela det härför avsedda beloppet i öppna marknaden. Att nu söka bilda sig en uppfattning om i vilken utsträckning ved kan bli tillgå genom inlösen av statliga garantiutfästelser låter sig svårigen göra. Bedömandet härav är i första hand beroende på utvecklingen av den rådande krissituationen och de följer densamma kan ha på vår bränsleförsörjning. På grund härav föreligger ej heller möjlighet att beräkna det belopp, som kan bli erforderligt för detta ändamål. Då det här således, allt efter omständigheterna, kan bli fråga om belopp av växlande storlek, synes det föga rationellt att äska ett fixerat anslag; i stället torde det vara lämpligt, att utgifter, som föranledas av ifrågavarande statsgaranti, få preliminärt utgå från förskottsstat. Av bränslekommissionen för detta ändamål beräknad summa av 7 000 000 kronor bör följaktligen icke inräknas i de medel, som avses för vedinköp. Storleken av dessa kan alltså beräknas till 60 000 000 kronor. Då vedlagret är avsett att successivt omsättas, bli medel tillgängliga allteftersom försäljningarna fortskrida. Någon särskild medelsanvisning för detta ändamål för bränslesäsongen 1942/43 blir därför ej erforderlig.

I detta sammanhang erinrar jag om det i propositionen nr 72 till 1940 års urtima riksdag gjorda uttalandet, däri dåvarande chefen för folkhushållningsdepartementet på anförda skäl förordad, att skogsägareföreningarna skola tillerkännas rätt till omkostnadsersättning för osäld, av staten inlöst ved med 50 öre per kubikmeter utan kvantitetsbegränsning, samt framhållit, att den föreslagna ersättningsrätten icke då behövde föranleda något anslagsäskande. Frågan om storleken av den skogsägareföreningarna tillkommande ersättningen för omkostnader av här antydd art sammanhänger uppenbarligen intimt med spørsmålet om uppskattningen av den vedkvantitet, som staten på grund av sin garantiutfästelse kan bli pliktig inlösa. Då jag, såsom av det anförda framgår, icke ansett mig kunna göra någon beräkning i sistnämnda hänseende, följer därav, att någon uppskattning av det belopp, som bör tillkomma skogsägareföreningarna, ej heller kan göras. På sätt jag föreslagit i fråga om kostnaderna i anledning av meddelad statsgaranti synas även de förutsatta utgifterna för täckande av skogsägareföreningarnas omkostnader för osäld, av staten inlöst ved få preliminärt bestridas från förskottsstat.

Bränslekommissionen har beräknat, att av de för innevarande budgetår å kapitalbudgeten anvisade medlen för Reglering av vedproduktionen endast

7 000 000 kronor komme att tagas i anspråk för lagring av ved och för tvångsavverkning. Av den ursprungligen för sistberörda båda ändamål avsedda summan av 37 000 000 kronor skulle således uppstå en reservation av 30 000 000 kronor. Emellertid torde en betydande del av ifrågasvarande belopp av 30 000 000 kronor kunna förväntas bliva disponerade under innevarande budgetår, därest av bränslekommissionen planerade inköp av högst 2 miljoner kubikmeter massaved, vilka inköp skola ske genom förmedling av enskilda industriföretag, komma till stånd. Enligt en av Kungl. Maj:t genom beslut den 21 mars 1941 godkänd överenskommelse rörande ifrågasvarande inköpsverksamhet lär man, under förutsättning av uppköp av hela den ifrågasatta massavedkvantiteten, kunna räkna med en utgift för dessa inköp av omkring 28 000 000 kronor. Av anslaget till Reglering av vedproduktionen skulle i sådant fall endast 2 000 000 kronor stå till förfogande för lagring av ved och för tvångsavverkning under budgetåret 1941/42. Avsikten är emellertid, att de myckenheter massaved som avses skola inköpas enligt förenämnda överenskommelse skola ingå i det statliga vedlager, för vars anskaffning bränslekommissionen för nästkommande budgetår beräknat 60 000 000 kronor. Medelsbehovet för budgetåret 1941/42 kan alltså uppskattas till (60 000 000 — 28 000 000 =) 32 000 000 kronor. Då enligt det anförda därjämte 2 000 000 kronor kunna förväntas kvarstå såsom reservation å anslaget, synes större anslag för dessa ändamål än 30 000 000 kronor icke behöva äskas av riksdagen.

Själva anskaffningen av ett vedlager av här ifrågasatt storleksordning torde givetvis komma att ställa betydande krav på medel, närmast för de direkta utgifter, som bränslekommissionen kan få vidkännas i form av förmedlingsprovisioner och andra kostnader för uppköpare och dylikt. Dessa utgifter, som icke kunna beräknas understiga 1 000 000 kronor, böra bestriidas från det i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln beräknade anslaget å driftbudgeten till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. Från anslaget böra även utgå de ersättningar, vilka skola tillkomma skogsägareföreningarna för besvär med förmedlingen av lån för avverkningsförskott.

Bränslekommissionen har framhållit, att medel böra finnas att tillgå för att täcka sådana förluster, som kunna uppkomma vid uppköp och distribution av ved. För ändamålet har beräknats ett belopp av 2 000 000 kronor för budgetåret 1941/42. Vissa ingripanden i prisreglerande syfte kunna bliva nödvändiga, då det gäller att utjämna tillfälliga merkostnader, som av skilda anledningar uppstått vid vedleveranser. Medel böra finnas tillgängliga för detta ändamål. Därest det utjämningsbidrag, som kan anses erforderligt, beräknas till högst 2 kronor per kubikmeter och vedmängden uppskattas till en miljon kubikmeter, synes medelsbehovet kunna begränsas till 2 000 000 kronor. Då de kostnader, varom här är fråga, till sin natur äro likartade med

de nyss angivna typiska omkostnaderna för vedanskaffningen, torde, på sätt förordats under punkten 27 i elfte huvudtiteln av årets statsverksproposition, här ifrågavarande kostnader böra avföras å ett gemensamt anslag, vilket såsom i förberörda punkt anförts kan benämnas Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. Inräknat det för rena omkostnader avsedda beloppet av 1 000 000 kronor bör anslaget således bestämmas till 3 000 000 kronor.

Det av mig i det föregående omnämnda beloppet av 750 000 kronor, vilket genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 december 1940 ställts till bränslekommissionens förfogande från förskottsanslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder för viss utjämning av vedpriserna, synes nu böra täckas genom att motsvarande summa anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under elfte huvudtiteln. Anslaget bör givas karaktären av obetecknat anslag.

Av den förut lämnade redogörelsen om hittills vidtagna stödåtgärder för vedproduktionens främjande framgår, att de å kapitalbudgeten anvisade medlen sammanförts till ett anslag under fonden för förslag till statsverket, vilket benämnts Reglering av vedproduktionen. I syfte att erhålla en klarare överblick över de ändamål, för vilka olika medelsbelopp äro avsedda, synes lämpligt att uppföra de medel, som här föreslås anvisade, å skilda anslag. I enlighet härmed torde under fonden för förslag till statsverket böra anvisas dels ett anslag, benämnt Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter, dels ock ett anslag till Förlagskapital för inköp av ved. Dessa båda anslag komma alltså att ersätta det i årets statsverksproposition, kapitalbudgeten, bil. 7, punkt 3, beräknade reservationsanslaget till Reglering av vedproduktionen. Eventuellt kvarstående reservationer å det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget för sistnämnda ändamål torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få överföras till här angivna nya anslag.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen anvisa

- dels till Viss utjämning av vedpriserna å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under elfte huvudtiteln ett anslag av kronor 750 000,*
- dels till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av kronor 3 000 000,*
- dels till Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av kronor 150 000,*

dels till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag

av kronor 25 000 000,

dels ock till Förlagskapital för inköp av ved för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av kronor 30 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.